

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA SOG'LOM PSIXOLOGIK MUHIT YARATISH

Ne'matova Rayxon Qaxramonovna

Samarqand viloyati Samarqand tuman
58-sonli davlat maktabgacha ta'lim
tashkilot direktori

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tashkilotida (MTT) sog'lom psixologik muhit yaratish tarbiyalanuvchilarning har tomonlama rivojlanishi, ijtimoiy-hissiy salomatligi va ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishning asosiy omilidir. Ushbu maqola MTTda xavfsizlik, ishonch, o'zaro hurmat va ijobiy munosabatlarga asoslangan muhitni shakllantirishning nazariy asoslari va amaliy mexanizmlarini tahlil qiladi. Sog'lom psixologik muhit nafaqat bolalarning stressga chidamliligini oshiradi, balki ularning o'z-o'zini anglashini va ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarishga yordam beradi. Bundan tashqari, pedagoglar va ota-onalar o'rtasidagi samarali hamkorlikni mustahkamlash, nizolarni konstruktiv hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish hamda har bir bolaning individual ehtiyojlariga e'tibor qaratishning muhimligi yoritilgan. Tadqiqot natijalari MTT mutaxassislariga ish faoliyatida qo'llashlari mumkin bo'lgan aniq tavsiyalarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim tashkiloti (mtt), sog'lom psixologik muhit, ijtimoiy-hissiy rivojlanish, psixologik salomatlik, ta'lim samaradorligi, pedagogik etika, konstruktiv muloqot, bolalar psixologiyasi, stressga chidamlilik, o'z-o'zini anglash.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida (MTT) sog'lom psixologik muhit yaratish bolaning shaxs sifatida shakllanishi, uning ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyati va umumiy farovonligi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Bu jarayon bir nechta asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Quyida sog'lom psixologik muhitni yaratishning asosiy tamoyillari va amaliy choralari keltirilgan:

Sog'lom psixologik muhit yaratishning asosiy tamoyillari

1. Xavfsizlik va ishonch

Jismoniy va emotsional xavfsizlik: Bolalar o'zlarini jismoniy zo'ravonlikdan ham, ruhiy bosimdan ham himoyalangan his qilishlari kerak. Xodimlar doimo xushmuomala bo'lib, qattiq tanbehtar, haqoratlash yoki kamsitish holatlariga mutlaqo yo'l qo'ymasliklari shart.

Barqarorlik va tartib: Kun tartibining aniq va izchil bo'lishi bolalarda ishonch va xotirjamlik hissini uyg'otadi. Kutilmagan o'zgarishlarni minimallashtirish kerak.

2. O'zaro hurmat va qabul

Individual xususiyatlarga e'tibor: Har bir bolaning o'ziga xos qiziqishlari, temperament turi va rivojlanish sur'ati bor. Tarbiyachi har bir bolani boricha qabul qilishi, ularning shaxsiyatini hurmat qilishi kerak.

Tenglik va inklusivlik: Jinsi, millati, ijtimoiy kelib chiqishi yoki rivojlanish darajasidan qat'i nazar, barcha bolalarga bir xil e'tibor va imkoniyat yaratish.

3. Ijobiy muloqot va munosabatlar

"Men-xabarlar"dan foydalanish: Tarbiyachilar salbiy baholash o'rniga, o'z his-tuyg'ularini ifodalovchi (Masalan, "Men xafa bo'ldim, chunki o'yinchoqlarni yig'ishtirmadingiz") usulidan foydalanishi kerak.

Maqtov va rag'batlantirish: Bolaning har bir kichik yutug'ini e'tirof etish va maqsadli maqtovlar bilan ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish.

4. Tarbiyachilarning psixologik kompetentligi

O'z-o'zini boshqarish: Tarbiyachilarning o'z emotsional holatini nazorat qila olishi va stressga chidamliligi muhim. Chunki ularning kayfiyati muhitga bevosita ta'sir qiladi.

Professional rivojlanish: Pedagog-psixologlar bilan hamkorlikda muntazam ravishda psixologik seminarlar va treninglar tashkil etish.

Xulosa

Sog'lom psixologik muhit — bu doimiy harakatdagi jarayon bo'lib, u MTT rahbariyati, pedagoglar, psixologlar va ota-onalarning birgalikdagi izchil sa'y-harakatlarini talab qiladi. Bunday muhitda tarbiyalangan bola maktabga va keyingi hayotga yaxshi tayyorgarlik ko'radi, chunki u nafaqat bilimga, balki o'zini boshqara olish, ijtimoiy ko'nikmalar va hayotga ijobiy munosabatga ega bo'ladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotida (MTT) sog'lom psixologik muhit yaratish shunchaki xushmuomalalik sharoitini ta'minlash emas, balki bolaning psixologik salomatligi va kognitiv (bilish) rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi strategik pedagogik vazifadir.

Bolaning har tomonlama rivojlanish asosi: Sog'lom psixologik muhit bolalarda xavfsizlik, ishonch va o'z-o'zini qadrlash hissini mustahkamlaydi, bu esa ularning o'rganishga bo'lgan qiziqishi, ijodiy salohiyati va stressga chidamliligini oshirishga xizmat qiladi.

Pedagogning hal qiluvchi roli: Muhitning sifati avvalo pedagogning emotsional barqarorligi, kasbiy kompetentligi va har bir bolaning individual ehtiyojlariga hurmat bilan yondashish qobiliyatiga bog'liq. Tarbiyachilarning o'zaro hamkorligi va ruhiy sog'lomligi ham muhitga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Tizimli yondashuv zaruriyati: Sog'lom muhitni yaratish faqatgina tarbiyachiga yuklatiladigan vazifa emas, balki maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbariyati, psixologi, pedagoglari va ota-onalar ishtirok etadigan tizimli va uzluksiz jarayon bo'lishi shart. Ochiq muloqot va hamkorlik bu jarayonning muvaffaqiyat kalitidir.

Amaliy samara: Natijada, ijobiy psixologik muhit bolalarning maktabgacha ta'lim tashkilotiga moslashuvini yengillashtiradi, guruhdagi nizolar sonini kamaytiradi, ta'lim-tarbiya jarayonining sifatini tubdan yaxshilaydi va butun maktabgacha ta'lim tashkiloti kollektivining ishdan qoniqish darajasini oshiradi.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti da psixologik qulay muhitni ta'minlash — kelajak avlodning ruhiy sog'lom va barkamol shaxs bo'lib voyaga yetishi uchun qo'yilgan eng muhim sarmoyadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdullayeva Q. M., Sulaymonova R. A. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi. – Toshkent: 2018.
2. G'oziyev E. G. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.
3. Abdullayeva N.Sh. Leader competency and its specific characteristics in managing the school education system// American Journal Of Social Sciences And Humanity Research eISSN:2771-2141Pages:152-158| Crossref DOI:<https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume04Issue02-23> Published Date: 2024-02-29<http://theusajournals.com/index.php/ajsshr/article/view/2548>
4. Abdullayeva N.Sh. Improving the preschool education system on the basis of cluster technologies// Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation, B. 36872-36886 2021 y
5. Valiyeva F.R., Sharipova G.N. Innovative technologies in improving the management of preschool educational organizations//International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECSE) DOI:10.9756/INTJECSE/V14I5.94 ISSN: 1308-5581 Vol 14, Issue 05 2022